

שבהן, שכן לא הותרו בעל מום ואונן בבמה. תאמר בור, שהותר בבמה?!

מתקיף לה רב סמא בריא דרבא על הפירכא "מה להצד השהה שבבעל מום ואונן שאסורין בבמה": ומאן לימא דאונן אסור לעבוד בבמה? דלמא שרי לאונן לעבוד בבמה? שהרי לקמן למדו אזהרה לאונן שלא יעבוד מהכתוב "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל", ושמא רק במקדש הוזהר שלא לעבוד, אך בבמה מותר לו? ואם כן, אי אפשר לפרוך מה להצד השהה שאסור בבמה.

רב משרשיא אמר: דין זה שזר מחלל בעבודתו אתיא מקל וחומר מכהן העובד כשהוא יושב, שמחלל בכך את עבודתו [נדין יושב נדרש לקמן בפירקין]: ומה כהן יושב, שאוכל קדשים בשעה שהוא יושב, אם עבד בישיבה חילל, זר החמור ממנו, שאינו אוכל קדשים, אינו דין שאם עבד

יחיד⁽⁴⁾, ואם כן, מנין שזר פוסל בעבודתו במקדש?

ומתצינן: לא תימא טמא יוכיח, אלא אימא אונן יוכיח, ועליו דרשו מקרא [להלן] שאם עבד חילל.

ומקשינן: מה לאונן, שפסולו חמור, שכן הוא אסור באכילת מעשר שני [שנאמר "לא אכלתי באוני ממנו"], תאמר בור, שמותר לאכול במעשר שני?

ומתצינן: בעל מום יוכיח שהוא מותר במעשר שני ובכל זאת פוסל בעבודתו.

וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השהה שבהן – בבעל מום ובאונן – שמוזהרין מלעבוד ואם עבדו חיללו, אף אני אביא זר שהוא מוזהר מלעבוד ואם עבד חילל.

ומקשינן: הכא נמי לפרוך: מה להצד השהה

4. רש"י הביא הוכחה מקרא שזר כשר בבמה, שהרי גדעון מנחו ושמואל הקריבו בבמה. ובתוס' במנחות (ו ב ד"ה וכן) תמחו מכאן על משמעות דבריו שם שלא הותר זר בבמה אלא עד שהתקדש אהרן בלבד. ובראש המזבח בסוגיין הביא שו"ת רדב"ז שקודם שהתקדש אהרן היתה במה מותרת לכל, ואחר שהתקדש לא הותרה אלא על פי נביא. ודבר אברהם [שם אות ה – ז] פירש כוונת רש"י והרדב"ז באופן שונה, עיי"ש.

וראה שם בהערה שתמחו שמנחו היה בזמן שילה שנאסרו הבמות (כדלהלן קיב ב), ואמרו להלן [ק"ט ב] שלמנחו היתה הוראת שעה, וכן בגדעון אמרו בתמורה (כח ב) שהיתה הוראת שעה, וכן בשמואל אמרו בירושלמי מגילה (טז) שהיתה בו הוראת שעה, ואיך למדו מהם להתיר זר בבמה. וכבר עמד על כך בקרן אורה להלן [קכ]. עיי"ש.

ובשם הגר"י מפוניבז' תירצו ששמואל הוצרך להוראת שעה כי היה לוי, ודעת מהר"ם מרוטנבורג [שע"ת ב ריח] שלא הותרה העבודה בבמה אלא לישראל ולא ללוי, וראה בכתבי הגר"י [ח"ד סי' מא]. ועוד י"ל שהרי דעת רבי שמעון להלן ק"ט. ש"מנחה ונחלה" היינו ירושלים, וסבר שגם בזמן שילה היה היתר בבמות, ומסקינן שם שבדין זה "רשבי משכינהו לתלמידי רבי ישמעאל", וכיון דסוגיין היא "דבי רבי ישמעאל" מובן שלשיטתם יש הוכחה מקרבן מנחו להכשר זר בבמה.

ובאופן אחר יש לומר, שרש"י סובר כי הוראת שעה לא מועילה אלא לשנות דין מדיני עבודת המקדש, כגון פסול זר שמצינו לו היתר בחוץ, כי אם אין היתר בחוץ בהכרח שהוא דין מדיני הקרבן ובהם לא שייך שינוי בהוראת שעה. וראה להלן ע"ב בהערות של תוס' [ד"ה שכן].

ועדיין יש לתמוה למה הוצרך רש"י לראיה זו, והרי להלן [ק"ט ב] דרשו מקרא חוק הכהן פתח אהל מועד, ואין זריקת כהן בבמה [לפרש"י שם].

זרות ולא משום טומאה, [כדעתו בפ"ט מביא"מ הי"א וכביאור הכסף משנה שלא הוזהר על טומאה אלא מי שראוי לעבודה], אבל בבמה גם הזר לוקה על טומאה, כי הוא ראוי לעבוד בה. וכבר תמה התו"ט שם מנין יצא לו דין זה, וכתב הגרעק"א [בתוס' למשניות שם] שמקורו מסוגיין שהצד השהה בין טמא לבעל מום הוא שלא הותרו בבמה. וראיה זו מוכרת גם בתוס' להלן [כח ב ד"ה מסתברא].

ובדבר אברהם [שם] כתב שדין זה נכון רק לפי לוי, שלמד את זר וטמא מ"וינורו", וכשם שטמא למד מזר להפטר בעבודה שאינה תמה כך גם נפטר בבמה, כי באיסור "וינורו" נאמר מיעוט "חוק הכהן", שהאיסור רק במזבח. אך לתנא דבי רבי ישמעאל שאיסור זרות נאמר דוקא בעבודה המסורה לכהנים, הרי רק לגבי עבודה שאינה תמה ניתן ללמוד ממנו שהתחדש היתר בבמה לזר, אך עצם העבודה בבמה לא נמסרה לכהנים, ולכן מותר לו לעבוד, ואי אפשר ללמוד ממנו להתיר גם לטמא לעבוד. [וראה שם עוד באורך].

ובתוס' ביבמות (לב ב ד"ה בעל מום) כתבו שזר טמא ששימש במזבח התמעט מ"אהרן ובניו" שאינו חייב על טומאה, ולכאורה מדבריהם משמע שגם בבמה לא נאמר איסור טומאה לזר, ותמחה מסוגיין ש"לא הותרו בבמה", ובהכרח צריך לפרש כדברי טהרת הקודש [ק"ט א] שזר טמא מחלל עבודה אף שאינו עובר איסור. ומוכח מדבריו ששייך פסול אף כשאין עובר איסור, [ודלא כיד רמה בסנהדרין פ"ג, הובא בסוף הערה 1].

ובספרי [קרח פרשה א] אמרו קל וחומר שאם זר הנכנס בטומאה חייב כל שכן כשעובד בטומאה, וכן נקט המאירי ביבמות [שם] שזר העובד במקדש בטומאה חייב שתיים, ויש לעיין אם בבמה הוא פוסל את העבודה או שיש בו רק איסור, ולא נאמר פסול טומאה בור.